

**Ocena osiągnięć dr Barbary Studenckiej
ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego**

1. Osiągnięcia naukowo-badawcze

Rozpatrując całość dorobku dr Barbary Studenckiej, należy zwrócić uwagę, iż od momentu pierwszego zatrudnienia po studiach, tj. od roku 1973, pracuje ona w Muzeum Ziemi Polskiej Akademii Nauk głównie na stanowiskach muzealnych (asystenta bądź adiunkta muzealnego, kustosza, starszego kustosza). Przy braku, w polskim ustawodawstwie, określonych przepisów wartościujących osiągnięcia niezbędne do uzyskania wymienionych stanowisk resortu kultury, trudno określić, jakimi osiągnięciami odpowiadają one w resorcie szkół wyższych.

Dorobek dr Barbary Studenckiej w dziedzinie muzealnictwa zebrany przez owe lat 41 uznać należy za wybitny, gdyż uhonorowany on został (w roku 2013) przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadaniem uprawnień do zajmowania stanowiska kustosza dyplomowanego. Cały ten dorobek, obejmujący m.in. analizę materiałów historycznych (rękopisów, zbiorów muzealnych, zwłaszcza paleontologicznych), prace wystawiennicze i popularyzatorskie, znajduje się obok nurtu głównego – osiągnięć *stricto* naukowych, a wyrażonych publikacjami w periodykach krajowych i zagranicznych. Lista takich publikacji jest niemała, choć ich zakres tematyczny (i objętość) są mocno zróżnicowane. Oprócz ośmiu wybranych do postępowania kwalifikacyjnego w sprawie uzyskania stopnia doktora habilitowanego, znajduje się w niej około 20 publikacji (w tym okazała rozprawa doktorska, z roku 1986), nadzwyczaj liczne (w ilości 64) doniesienia konferencyjne, a także różnej rangi materiały sympozjalne, ogłaszane zwykle we współautorstwie.

Rozpatrując szczegółowo dokonania w działalności naukowej, dr Barbara Studencka opublikowała 37 prac recenzowanych, 5 rozdziałów w książkach, 7 opracowań dokumentacyjnych, oraz 9 opracowań sympozjalnych materiałów wycieczkowych. Po doktoracie – obronionym w Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego w roku 1983 – ukazały się z jej udziałem 33 prace recenzowane, w tym 13 samodzielnych, a pozostałe we

współautorstwie. W znacznej części prac współautorskich nazwisko habilitantki znajduje się na pierwszym miejscu, w kolejności niealfabetycznej.

Spośród wyżej wymienionych prac habilitantka wybrała 8 artykułów, które jej zdaniem spełniają warunki art. 16 ust. 2 aktualnie obowiązującej *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, jako jednotematyczny cykl publikacji pod wspólnym tytułem "Małże środkowego miocenu Paratetydy: taksonomia, paleogeografia i znaczenie stratygraficzne". Artykuły te zostały opublikowane w latach 1987-2012. Trzy z nich są jednoautorskimi pracami habilitantki, pozostałe we współautorstwie, gdzie udział jej został określony w zakresie od 60% do 90% (według załączonych oświadczeń współautorów).

Publikacje wybrane przez dr Barbarę Studencką do postępowania kwalifikacyjnego są w zasadzie kompatybilne do proponowanego przez habilitantkę tytułu osiągnięcia naukowego, choć żadna z tych publikacji nie ma charakteru syntetyzującego tak zakreślonej problematyki. Wszystkie one natomiast ilustrują przynajmniej jeden z aspektów tej problematyki. Najczęściej jest to tylko taksonomia, w której habilitantka uzyskała dużą biegłość, nie tylko na obszarze Paratetydy, ale i poza nią, przede wszystkim w Hiszpanii (udział w dwóch doktoratach w Maladze i Barcelonie). W zakresie taksonomii małży można zatem uważać habilitantkę za autorytet wysokiej rangi europejskiej, a tym samym znaczący na polu całej malakologii na świecie.

Odpowiedź na pytanie, jakie wartości trwałe i dla nauki nowe są niesione przez publikacje wskazane przez habilitantkę, nie jest łatwa ani jednoznaczna. Przy wyraźnej ich różnorodności tematycznej oraz objętości, dochodzi znaczący udział współautorów oraz czasu publikacji. Wszystkie one obejmują okres po ogłoszeniu drukiem doktoratu (1986), zatem przedział od roku 1987 aż po rok 2012. W konsekwencji, przychodzi zatem oceniać niektóre publikacje wedle stanu wiedzy dzisiejszej, wynikającej z ogłaszanych w tym czasie prac autorów innych. W kontekście tym są trzy stwierdzenia natury ogólnej:

- (1) Treść wskazanych prac współautorskich, ogłaszanych przez zespół w niealfabetycznej kolejności nazwisk, nie budzi najmniejszej wątpliwości, że autorką przedsięwzięcia i jego realizatorką aż do fazy edycyjnej jest tutaj zawsze dr Barbara Studencka.
- (2) Najistotniejszą jest publikacja nr 4 (niestety we współautorstwie), a obejmująca analizę 429 taksonów małży z 20 stanowisk Paratetydy, oraz zbiorów muzealnych 16 instytucji naukowych Europy. Mimo braku szczegółowego oświadczenia współautorów o charakterze ich udziału, daje

to dobrze pojęcie o skali zainteresowań merytorycznych, wysiłku organizacyjnego i czasowego niezbędnego dla opracowania tak ambitnie nakreślonego zadania.

- (3) Samodzielne prace habilitantki mogą być całkiem pominięte gdyż do ogólnej problematyki wnoszą elementy bardzo poboczne (pozycja 8), bądź są przeglądami natury kompilacyjnej (nr 3 oraz 6).

Uwzględniając powyższe uwagi o kilku pozycjach (nr 3, 4, 6, 8), pozostałe pozycje są pracami taksonomicznymi. Są one rangi znaczącej, niestety też ogłaszane we współautorstwie.

Problematyka stratygraficzna pojawia się (prócz wspomnianej pracy o charakterze kompilacyjnym, nr 3) tylko w pracy (nr 2) o kompleksach biohermalnych Miodoborów na Ukrainie, gdzie problem granicy baden/sarmat i zmiany tamże fauny, w tym małżowej, był od lat i jest do dziś przedmiotem prac wielu innych autorów.

Z problematyki "tytułowej" dla postępowania habilitantki pozostaje paleogeografia, która w przedłożonych publikacjach przedstawia się najmniej jasno. Z własnego stwierdzenia habilitantki o odrębności, w czasie niższego badenu, basenu morskiego Paratetydy Centralnej w stosunku do basenu Paratetydy Wschodniej (patrz mapy na fig. 1, str. 469 w pozycji nr 3, oraz fig. 2 wklejki po str. 326 w pozycji nr 4) widać przekonywująco, że są to baseny odrębne – pierwszy łączy się z Oceanem Tetydy gdzieś poprzez Bramę Chorwacką, a drugi – gdzieś poprzez południowe krańce Basenu Euksyńsko-Kaspijskiego. Jeśli tak było istotnie, to co z porównania faun małżowych tych odrębnych paleogeograficznie basenów ma wynikać? Przedłożone publikacje habilitantki odpowiedzi na ten dylemat nie dają.

Problemy paleogeografii i znaczenia stratygraficznego małży, ujęte w tytule Problemu, znajdują w wybranych pracach habilitantki mniejszą rangę i, prócz tytułu jednej z prac (pozycja nr 3), znajdują się tylko w komentarzach bądź w uogólnieniach we wnioskach końcowych. Powodem takiego stanu jest sytuacja, w której problemy te są niecałkiem należycie jeszcze rozpoznane i stąd stają się przedmiotem kontrowersji i rozbieżnych interpretacji.

Przykładowo, jeśli basen Centralny Paratetydy we wczesnym badaniu obejmował taki obszar jak przedstawia habilitantka, to trudno oczekiwać w nim jakiegoś zróżnicowania paleogeograficznego. Oczekiwać możnaby raczej jakiegoś endemizmu faun (także małżowych) a nie ich panglobalnego charakteru.

W przedstawionym obrazie tego obszaru dla badenu górnego (fig. 2 w pracy nr. 3) wschodnia część Gór Świętokrzyskich pokazywana jest w końcowej części zatoki idącej od

Paratetydy Wschodniej. Znajdowały się tu klasyczne stanowiska Nawodzie i Rybnicy, których fauna takiemu stanowi przeczy, mając faunę typowo “wiedeńską”. Na przykład, opracowany stąd przez Recenzentkę zespół szczątków (otolity) ryb kostnoszkieletowych (Radwańska 1992) są dobrze porównywalne do takich z klasycznego dla polskiego miocenu (dolnego badenu) stanowiska Korytnica. Co może zdumiewać, stanowisko to jest przez habilitantkę zupełnie pomijane, a sama nazwa Korytnica pojawia się tylko jeden raz – na mapie stanowisk, acz badenu wczesnego.

Cały ten przykład, zdaje się wskazywać, że habilitantka w swoich rozważaniach problemów paleogeografii stara się opierać wyłącznie na małżach jako wskaźnikach wszelkich cech środowiska. W przypadku najbardziej chyba pospolitych przegrzebków sama jednak przyznaje (pozycja nr 3), że wartość ich w zakresie stratygrafii, zwłaszcza szczegółowej jest, przynajmniej w Polsce, niewielka.

Istotnym osiągnięciem pozostaje zatem dziedzina taksonomii, a w niej rewizja ponad 80 taksonów, szczebla przeważnie gatunkowego, wynikająca z analizy materiałów źródłowych, tak tekstowych jak i wspomnianych poprzednio muzealnych kolekcji (Wykaz, pozycja nr 4). Jest to szczególnie ważne dla przyszłych autorów, zwłaszcza gdy rewizji ulega zarówno nazwa gatunkowa jak i rodzajowa, a w konsekwencji niestety, także wartość stratygraficzna taksonu.

Przykładowo (Wykaz, pozycja nr 5), masowo występująca w Korytnicy sercówka, *Cardium paucicostatum* (Sowerby, 1839), oznaczana tak od dziesięcioleci (m.in. Kowalewski, Friedberg) i uważana za wskaźnikową dla naszego miocenu (dolnego badenu), staje się najprawdopodobniej *Acanthocardia turonica* (Hörnes, 1861), tj. gatunkiem żyjącym w Morzu Śródziemnym aż do pliocenu.

W świetle przedstawionych uwag dyskusyjnej natury, trwałym osiągnięciem habilitantki, dr Barbary Studenckiej, pozostanie uporządkowanie taksonomii prawie połowy tysiąca gatunków małży mioceńskich, i to dokonanie tego wg. tych samych kryteriów, przez tę samą osobę o ustabilizowanych i konsekwentnie utrzymanych kompetencjach i zasadach rewizyjnego postępowania.

2. Działalność organizacyjna i dydaktyczna

Habilitantka, dr Barbara Studencka jest członkiem PTG oraz regionalnego komitetu ds. Stratygrafii Neogenu Śródziemnomorskiego. Recenzowała 10 publikacji (w tym m.in. 4 dla *Geologica Carpathica* i 2 dla *Acta Geologica Polonica*) oraz 2 wspomniane wyżej zagraniczne prace doktorskie. Była redaktorem jednego numeru *Prac Muzeum Ziemi* i jest

członkiem rady naukowej *Journal of Ethnography, Natural Sciences and Museology* Muzeum Historii Naturalnej w Mołdawii. Brała udział w ponad 30 konferencjach krajowych i zagranicznych, gdzie wygłosiła 15 referatów i przedstawiła 18 posterów. Oprócz czynnego uczestnictwa w konferencjach, czterokrotnie była przewodniczącą komitetu organizacyjnego, a trzykrotnie członkiem komitetu naukowego tychże konferencji.

Habilitantka prowadziła i koordynowała warsztaty festiwalowe dla młodzieży szkolnej w ramach Festiwalu Nauki Polskiej oraz tłumaczyła książki popularno-naukowe dla dzieci i młodzieży.

3. Posumowanie

Przedstawione dokonania w zakresie malakologii, a mianowicie analiza taksonomiczna małży ze środkowej części epoki mioceńskiej w obrębie basenu Paratetydy Centralnej, tj. obszaru od południowej Polski i Ukrainy, poprzez Mołdawię, Rumunię, Węgry, Słowację, Austrię i Morawy, a także wynikające stąd wnioski ogólnej natury – paleogeograficzne i stratygraficzne – wskazują na szeroko zakrojoną współpracę międzynarodową dr Barbary Studenckiej, jak też jej biegłość w prowadzeniu także poza Polską działalności zarówno w zakresie muzealnictwa (Mołdawia) jak i dydaktyki na poziomie szkoły wyższej (Hiszpania).

W związku z powyższym uważam, że dokonania te spełniają kryteria określone w art. 16 *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dnia 14 marca 2003 roku i wnioskuję o nadanie dr Barbarze Studenckiej stopnia doktora habilitowanego.

dr hab., prof. U.W. Urszula Radwańska